

APOLO, NIMFĂ, DRAGOSTE

Apolo e Soarele și de aceea el nu are nimic spectaculos. Când Dryope a aruncat cu piatra în Soare s-a văzut doar piatra, nu Soarele. Căci Soarele e pur și simplu Soare. Soarele e Soare. Există. E în firea lui faptul că există : el e Soarele. Apolo. Dar pentru a fi a trebuit să se nască. Apolo, și el, s-a născut. A luat ființă dintr-o dorință, căci numai din dorință poate lua ființă ceva. Din dorința altcuiva ia ființă ceva. Apolo a luat ființă din dorința mamei și a tatălui său. Nu pe el l-au vrut, nici măcar dorința n-au vrut-o : dorința exista, iar Apolo există. Dorința exista înaintea lui Apolo și, dacă dorința ar fi știut că e dorință, s-ar fi ascuns printre nori. Dar dorința nu știa că ea este dorință.

Apolo s-a născut din dorință. E dezgustător că din dorință ia naștere ceva, dar totuși numai din dorință se naște cîte ceva. Ca de pildă Apolo. Puterea izvorăște din dorință : puterea lui Apolo, și ea, a provenit din dorință ; a devenit puternic, căci și dorința a fost puternică ; ea a devenit puternică datorită dragostei, căci n-a îndrăznit să-și recunoască fructul dezgustător. Voia să se desfete cu propria-i imagine, a făcut-o soare, ca să n-o mai poată vedea apoi, să n-o mai poată vedea nici chiar dacă ar fi vrut. Apolo s-a născut din dorință, din

dorința ce se amăgea pe ea însăși : el a fost deci rece și crud, căci a fost silit în mod ipocrit să fie frumos.

Era, fără îndoială, cel mai frumos dintre zei, și frumusețea nu și-a putut-o ierta nici măcar sie însuși : în aceasta consta puterea sa. Se ura teribil pe sine, și chiar și atunci când l-a jupuit pe satirul Marsyas, prin aceasta vroia să se disprețuiască și mai mult. Planul său era simplu, așa cum sînt toate cele ce atentează împotriva vieții : i-a propus lui Marsyas un rămășag, o întrecere muzicală, dar, fiind zeu, știa că rămășagul nu-l poate cîștiga decît el. Chiar și în planurile simple se pot strecura greșeli : rezultatul efortului artistic apăsarea nede- cis, sunetele ce se revărsau din strunele lirei lui Apolo erau de o frumusețe supraomenească, dar la fel erau și cele ieșite din flautul lui Marsyas, când inventivitatea stîrnită de ură a ieșit totuși biruitoare. Apolo își întoarse lira și cîntă cu ea într-un fel în care Marsyas nu putea cînta cu flautul său — de-a-ndoaselea. Trebuia să învingă, căci vroia să vadă ce nimeni, nici om, nici zeu nu poate zări în propria-i ființă cu ochii : lăuntrul.

Frumusețea naivă și neștiutoare e crudă, căci Apolo cel naiv a vrut să privească sub pielea lui Marsyas, crezînd că de sub învelișul exterior își va putea arunca ochi înlăuntrul satirului : îl atîrnă de un pom și îl jupui, dar văzu doar sînge, măruntaie și moarte. O moarte pe care a plănuit-o și pe care tot el a dus-o la îndeplinire. Din Marsyas n-a rămas decît cruzimea lui Apolo. Însă cruzimea nu este vizibilă, ea poate fi doar știută, cunoscută. Astfel aflase despre sine ceva ce, pentru el, nu fusese nici pînă acum un secret : era crud, știa acest lucru, dar nu-și dădea seama de ce își aplică tocmai sie însuși necruțătoarea pedeapsă a dezgus-

tului de sine. Știa : dacă e crud, e frumos, dacă e frumos, e admirat : și totuși îi era silă de el însuși.

Mama Geeea, Unica, și ea îl ura pe Apolo. Capricioasa lui sfișiere de sine, cruzimea rece nu i-a iertat-o Mama Geeea. Mama Geeea simte cine sînt cei care pășesc pe spinarea ei : din pîntecele ei se nasc toate, ea e cea care sădește farmecul vieții în toate ființele, în timp ce Apolo este nimicitorul vieții. Din Mama Geeea radiază căldură uniformă, ea e Măsura însăși ; Apolo te îngheață sau te încinge, nu-i pasă de nimeni și de nimic, nu-i pasă decît de el însuși. Mama Geeea îl ura pe Apolo, dar nu știa să facă rău cuiva, așa că se plînse doar, i se plînse lui Zeus și oamenilor și animalelor, pînă și ierbii ; zadarnic l-a spînzurat Apolo pe Marsyas de un platan, Mama Geeea simțea sîngele și suferea ea însăși.

Mama Geeea e prezentă pretutindeni, dar în oracole ea e prezentă întotdeauna sub chipul unui șarpe : ea dezvăluie din ea oamenilor și zeilor unitatea și incomprehensibilitatea vieții aspre și a neînduplecatului tumult al destinului. Simțind predestinarea propriei sale naturi ca pe o fatalitate inexplicabilă, Apolo a ocupat Delphi și a ucis șarpele Python, simbolul Mamei Geeea. Credea că își poate ucide destinul : nu înțelegea că uciderea lui Python aparținea, și ea, destinului său. Destinul nu poate fi evitat : repurtînd la Delphi jalnica sa biruință asupra trupului lui Python, hainul Apolo se identifică astfel cu propriul său destin.

Nici Apolo nu-și poate evita propriu destin, căci destinul îi aparține. Este Apolo tocmai pentru că este astfel ; el trebuie să-și biruie firea, pentru a se face stăpîn asupra destinului său, însă firea i-o dăruiseră zeii, atunci cînd l-au zămislit sub chipul lui Apolo : lumea i-a cerut să fie Apolo, să fie frumos și crud, perfid și răzbunător, stimulator al

credinței și șarlatan, acesta îi era destinul, iar pentru a-și învinge destinul trebuia să învingă lumea, însă lumea n-a învins-o nimeni, nici chiar Zeus n-a putut, lumea nu poate fi înfrântă, iar cel ce se răzvrătește împotriva destinului său trebuie să știe că lumea nu poate fi învinsă, căci tocmai acesta e destinul, că lumea e invincibilă, și totuși trebuie să te răzvrătești pentru ca lumea să afle că există răzvrătiți care nu sînt dispuși să accepte destinul nici chiar dacă răzvrătirea lor e inutilă, în nici un fel ei nu-l acceptă, se răzvrătesc cu încăpăținare, se răzvrătesc de dragul răzvrătirii și se pot răzvrăti pentru că Mama Geeă e de partea lor, a lor și nu a lui Apolo, căci ea îl suportă și pe Apolo, Apolo umblă și el pe suprafața ei, în zadar geme și se jeluiește, iar Apolo își săvîrșește crîncenele ceremonii tot pe spinarea ei, dar Mama Geeă e totuși de partea celor ce aleg răzvrătirea împotriva destinului insuportabil, deoarece Mama Geeă știe că cei nemiloși pot fi strînși cu ușa numai dacă știu și simt că există răzvrătiți, iar dacă răzvrătiții există, Mama Geeă nu se mai jeluiește știind că Apolo își recunoaște în răzvrătire ogîndirea propriilor sale fapte, simte propria sa cruzime și știe că distrugerea — fatalitatea lui — se preschimbă în autodistrugere, iraționalitatea sa în nimicirea propriei sale rațiuni, și nici Mama Geeă nu se mai jeluiește, căci ea știe acel lucru pe care Apolo încă nu-l cunoaște : ori revine la ea, și, dormind la sînul ei, destinul se preschimbă din nou în stîncă și mare, ori destinul, răzvrătindu-se, ia cunoștință de sine și atunci destinul nu mai e fatalitate, ci e doar destin, este însăși Mama Geeă, cea care îl poartă în spinare și pe Apolo, și îi poartă și pe aceia care se răzvrătesc împotriva cruzimii, destinul nu mai e atunci fatalitate, destinul e luptă, ea se recunoaște în luptă, destinul se recunoaște în

destin dacă nu se mai poate ascunde îndărătul impenetrabilității fatum-ului ci își zărește în răzvrătire propriul său revers, dacă destinul e silit să se privească în față, să se descopere pe sine în răzvrătire, să se trezească și, simțind în el chemarea Mamei Geea, să devină din orb văzător, iar Mama Geea să ia asupra ei, fără suferință și fără jelanie, trupul celor vii, să fie prezentă în toți, să respire în toți, să se știe prezentă în toți și să nu trebuiască a se rușina de ea însăși, să nu simtă dezgust din pricina celor care au rodit din trupul ei și să știe că și Apollo îi aparține, căci și în Apollo se știe pe sine, ea acționează și în el, iar Apollo să știe și el că trebuie să piară prin cruzimea sa, că trebuie să piară și întru iraționalitate, că trebuie să piară și întru frumusețe și, pînă să învețe acest lucru, urîțenia va fi cea adevărată, revolta va fi cea adevărată, Mama Geea, cea indignată, cea rușinată chiar de propriul ei trup, și ea va fi cea adevărată, cea care îngăduie ca, prin Apollo, s-o nimicească fatalitatea și îngăduie ca, prin sîngele lui Marsyas, să piară viața, o îngăduie căci nu poate face decît să se jeluiască, să-l invoce pe Zeus, ori să-și reverse lacrimile rîuri, ori să-și strige furiile în prăvălirea munților, dar altceva nu poate face decît să consolideze, să augmenteze fatalitatea, Mama Geea nu poate face decît ceea ce fac creaturile sale, cele cărora ea le este destin, dar care poartă destinul ei, ea este destinul lui Apollo, dar Apollo poartă destinul ei, nu are scăpare, ea are doar creaturi, nu există scăpare, există doar purtători ai destinului, Apollo și răzvrățiții, sau Apollo răzvrătitul și cei care au uitat de răzvrătire, ea nu are vreo altă speranță, vreo altă credință, vreo altă viață, ci numai fatalitatea sau destinul ei, răbdarea sau răzvrătirea ei, frumusețea sau slūțenia ei, ivirea fatalității ei din destin, răzvrătirea iscată din durerea

răbdării, frumusețea strălucind în urîțenie, îl are numai pe Apolo, cel care nu-și poate evita propriul destin, căci destinul propriu nimeni nu îl poate evita, căci fiecăruia îi aparține soarta lui, să se știe că fiecare este purtător de destin, că destinul se află în faptele sale, în fapte se află ceea ce îi aparține, în fapte se află ceea ce merită.

Apolo nu știa încă ce anume deșteaptă în el inexplicabilele dorințe și minii: alerga după propria sa viață, dorea să se reverse în propria sa viață, dorea să se unifice cu propria sa viață, credea că, dacă ar putea zări viitorul, dacă s-ar putea uni cu viitorul, ar reuși să-și descopere propria viață. Și-a înființat la Delphi oracolul propriu și nu a dat crezare vreodată oracolului său: l-a dăruit numai oamenilor cu cinismul perfidiei cea fără de credință. Gonea mai departe după viitor, și, cum nimfele cunosc viitorul, le fugărea acum pe ele, fugărea spiritele care sînt suflete ale munților, văilor, pîraielor și tuturor locurilor, cele în care nu sălășluiește împotrivirea prezentului și din care cauză viitorul e întotdeauna al lor.

Mai întîi i-a venit de hac Dryopei: prea frumoasa nimfă plutea în dans, alături de o surată, într-o poiană, cînd o zări cel însetat de viitor. Cu pofta brutală a cuceritoarei realității trupești, Apolo se năpusti printre nimfe. Spiritele zburară hohotind care încotro, nu pricepeau dorința lui Apolo și nici pricina nesățului său, dar simțeau în el patima rece ce se cîntărește pe sine numai și numai cu propria ei măsură, mistuind orice altceva — și s-au speriat de el. Nimfelor le e teamă de dorința neînfrînată: ele sînt cunoscătoarele viitorului, ele știu că nu le este îngăduit să capituleze în fața celui care, desfătîndu-se cu puterea sa, privește și viitorul doar ca pe un izvor de potolire a dorinței. Căci, dacă nu există nimfe nu vor mai exista

spirite, și nimeni nu se va mai rătăci în marea obscuritate.

Apolo era mînios și mînia i-a insuflat din nou un plan crîncen : s-a preschimbât în broască țestoasă, împăunîndu-se astfel cu farmecul neroziei în fața nimfelor. Dryope, care vedea în viitor, dar habar nu avea despre destin, a luat broasca țestoasă în brațe. Așadar, șiretlicul reușise : Apolo o posedă pe Dryope și, cînd însoțitoarele începură să alerge înspre poiana prihanei, la auzul îndureratului strigăt a nimfei, el se preschimbă în șarpe și înspăimîntă spiritele sosite în ajutor cu șuieratul său. Nu s-a sfiit să ia chipul simbolic exterior al Mamei Geea, pentru a reuși să absoarbă ceea ce devenise ținta mîniilor lui neputincioase : viitorul. A făcut-o pe Dryope să rodească, dar s-a gîndit doar la sine, nu știa să se înalțe, a coborît-o deci pe nimfă la sine și nici o fărîmă de viitor nu a ajuns în posesia lui, și-a terfelit doar caracterul.

S-a terminat cu nimfa Dryope, ea nu mai e un spirit : s-a preschimbât în femeie, are acum un destin și pribegeste între oameni precum mamele care-și cresc copiii și își dau toată silința pentru ca și ei să facă la fel, pentru ca și copiii acestora să poată fi supuși la cazne. Dryope nu mai există ; există doar o femeie care cîndva cunoștea viitorul, însă, rămînînd grea, a uitat știința dispariției în întunecime. A lăsat în locul ei doar un plop, frunzele lui foșnesc și freamătă, nici el nu știe de ce freamătă și foșnește, doar nu-l doare nimic, nu știe ce e durerea ; poate că frunzele lui aduc jertfă durerii Mamei Geea, dar el nici acest lucru nu îl știe, căci nu știe nimic ; plopul nu știe nimic.

Daphne se ruga așa : Dacă aș vrea să fiu arbore, s-ar milostivi oare Mama Geea de mine ? Mi-ar place să fiu arbore, mi-ar place să fiu a lui Apolo, dar și arbore mi-ar place să fiu, sînt nimfă

și a lui Apolo aș vrea să fiu, aș vrea arbore să fiu, căci sînt a Mamei Geeea, aș vrea să pierd ceea ce sînt, transparența care sînt, mi-ar place să fiu îmbrățișată, mi-ar place ca Apolo să mă prindă în brațe și să simt voluptatea prezentului, mi-ar place ca Mama Geeea să simtă cum pășesc pe spinarea ei, cum vreau să pășesc, acum vreau să-mi simt trupul, dar mi-e teamă de voluptate dacă e doar de dragul voluptății, mi-e teamă de destin dacă e doar de dragul destinului, mi-e teamă de copiii care prefac viitorul meu în destin, mi-e teamă de mînia Mamei Geeea, cea care m-a făcut să fiu spirit pentru ca locurile să aibă suflet, să știu acel lucru de care zeii nu se sinchiesc vreodată și care oamenilor li se arată în vise zbuciumate înfiorîndu-i, să știu viitorul, acel lucru care nu este, să-l știu, însă mi-ar place să fiu a lui Apolo, a Frumosului aș vrea să fiu, să năvălesc în el, să uit pentru totdeauna viitorul, să dizolv nimicul în Azi, mi-ar place să am un destin și Apolo să fie destinul meu și să pot îngropa în el viitorul și să uit de mine și să mă pot îngropa în Azi, dar nu vreau să fiu Azi, nu vreau să-mi iau răspunderea pentru Azi, nu vreau să-mi asum nimic, căci mi-e teamă să-mi asum ceva, mi-e teamă de atracția lui Azi, de lupte, vreau mai degrabă să plutesc, să inoculez doruri și vise în depărtare, acolo unde zilele aleargă inaccesibile dar senine, însă aș vrea să știu ce e dorul, ce e lupta, mai degrabă renunț la viitor, o rog mai degrabă pe Mama Geeea să-mi fie hărăzită bucuria dăruirii de sine, bucuria prezentului, bucuria luptei sortite eșecului, îi înapoiez viitorul numai să-mi dea bucuria, știu acum să mă tem dar nu știu ce e bucuria, cel ce știe doar să se teamă nu știe ce e bucuria, teama devorează bucuria, iar eu vreau să mă bucur, chiar și de teama mea nebună vreau să

mă bucur, căci vreau să mă lupt, iar conștiința certă a eșecului mă aruncă în vid dacă nu știu a mă bucura, vreau să mă bucur de eșec, vreau să înving eșecul prin eșec și să mă bucur că am biruit eșecul, vreau să dănuiesc cu picioare dure-roase, nu mai îmi vreau și trupul transparent, dar pot eu oare să îndur ziua de Azi, pot oare să îndur durerea eșecului, gustul deznădejdiei, ori deznădejdea să fie ea oare gustul cel adevărat, poate că deznădejdea este unicul gust, căci deznădejdea e cea care are gust, are gustul Mamei Geeea, are mirosul Mamei Geeea, doar înfățișarea ei e alta, Mamă Geeea, îl aștept pe Apolo, voi fi a lui, Apolo se apropie de mine, voi fi a lui, Apolo e chiar aici, voi fi a lui, nu, nu voi fi a lui, salvează-mă, Mamă Geeea, lasă-mi viitorul cel fără de trup, Apolo e dușmanul tău, scapă-mă de el, m-ar subjugă pe mine ca să te mîhnească pe tine, nu-mi trebuie, nu-l vreau, mi-e teamă, de-acum mi-e teamă doar, numai lui Apolo i-ai dat bucurie, ești nedreaptă ca fatalitatea, nu-mi ești destin, Mamă Geeea, te reneg dacă nu mă ascuți, dacă nu am cutezat să-mi însușesc un destin al meu fii cel puțin fatalitatea mea, fii fatalitatea mea astfel încît să nu mai pot grăi, să nu știu nici măcar viitorul, ia-mă la tine pe vecie și nu vei mai auzi vorbă de dojană, numai pe tine te accept, accept numai vidul, accept numai nimicul, căci mi-e teamă să-mi însușesc ceva, mi-e teamă să trăiesc, ia-mă la tine, fă cu mine ce vrei.

Apolo aproape că reuși s-o prindă în îmbrățișarea lui pe Daphne, cînd nemăsurat de răbdătoarea Mamă Geeea o luă la ea pe nimfă : o preschimbă într-un dafin. Apolo a suferit o înfrîngere : viitorul i-a scăpat printre degete. Dryope devenise mamă, din Daphne n-a rămas decît un dafin, iar Apolo o face în zadar pe biruitorul, își împletește

în zadar cunună din frunze de laur, căci pe nimeni nu mai poate amăgi : el doar în Azi se poate deda desfrîului și în zadar face din înfrîngerile sale prilejuri de a se pune în lumină, prilejuri de tămîiere de sine și de încununări, știe oricine că Apolo nu cunoaște viitorul, cununa e doar a lui Azi, e drept că încununatul e mai gătit, dar Apolo a suferit totuși o înfrîngere. În zadar își zicea Apolo că laurii îi făceau chipul să pară mai viril, zadarnic au făcut laurii mai viril chipul lui Apolo, căci laurii s-au preschimbat din emfatică distincții într-un simbol al înfrîngerii : laurii sînt alegoria fricii de viitor. Iar cel care mestecă frunza de dafin e cuprins de o amețeală ciudată și furibundă : simțurile sale dezlanțuite gonesc înspre depărtări, sorbind cu lăcomie necunoscutele și îndepărtatele culori, gusturi și forme, pentru ca, odată cu sfîrșitul beatitudinii, să zacă devastat și bătrîn în lăcașul nuntirii.

De cîte ori n-a alergat Apolo în amețeala vrăjii ! N-a aflat viitorul : doar prezentul îi dădea putința să privească în sine. Atunci Apolo cel ostenit și biruitor a pornit la îndelungi drumetii, a luat aminte la totul, a făcut de toate : a păzit turmele, a compus și a cîntat imnuri, a încercat meșteșugurile, s-a abătut de mai multe ori pe la ciclopi, armurierii lui Zeus. Cu singurul lor ochi uriaș așezat în mijlocul frunții, ei aflaseră cele mai tainuite însușiri ale materiei, ei erau cei mai pricepuți meșteri, adevărate modele ale zeilor și oamenilor. Apolo, instruindu-se despre lume, a zăbovit îndelung printre ei, iar ciclopii l-au inițiat bucuroși în tainele lor.

În peregrinările sale nesfîrșite a întîlnit mulți oameni, și a dobîndit fete și femei. Dintre toți copiii săi îl iubea cel mai mult pe Asclepios, tînărul devenit medic. Priceperea lui Asclepios era pre-

țuită peste mări și țări, dar nu în zadar era el fiul lui Apolo, căci în infatuarea sa nu s-a mulțumit cu admirația oamenilor, ci s-a amestecat și în treburile zeilor. Fălindu-se cu priceperea sa, a înviat un mort, lipsindu-l astfel pe Hades, zeul infernului, de un supus al său. Zeus n-a putut răbda ca semizeii să schimbe orînduiala divină după bunul lor plac și l-a trăsmit pe Asclepios cu arma creată de ciclopi — fulgerul.

Apolo a simțit acum durerea celor înșelați; murise cel pe care îl iubise mai mult, cel care cunoștea cele mai multe lucruri despre ființele vii, murise Asclepios, fiul său, medicul. Mînia i s-a întors acum împotriva zeilor, dar, cum el cunoștea soarta celor răzvrătiți, nu l-a provocat pe înspăimîntătorul Zeus la o luptă pe viață și pe moarte, ci a uzat de arma perfidă a lașilor: i-a ucis pe ciclopii care făureau arma lui Zeus. Cum i-ar putea înfrunța pe zei cel care nu se poate înfrunța nici măcar pe sine însuși! Cum ar cuteza să critice acțiunile zeilor cel căruia îi e frică să-și arunce privirea în resorturile propriilor sale fapte! Zeii l-au creat pe Apolo să fie josnic pentru că nici ei înșiși nu erau puri, Apolo a acționat în chip josnic pentru că era creat astfel și n-a avut putere suficientă să-și înfrunte propria josnicie. El nu era sincer nici în bucuria, nici în suferința sa: juca doar un rol, orbecăia bezmetic în mijlocul distribuției divine.

Zeus nu a putut ierta lesne pierderea ciclopilor, astfel că i-a dat lui Apolo o pedeapsă umilitoare. L-a trimis printre oameni să lucreze, ca un muritor, vreme de un an. Apolo a devenit fierar, meșter de rînd, a devenit om pentru un an, un om printre ceilalți oameni.

Mînia perfidă clocotea în el, dar nu putea face nimic. Trebuia să uite că e zeu, să uite de intrigile

divine, de delicioasele capricii ale puterii, de nimfe și de bucuria sa cea fără de sfârșit. Muncă și iar muncă : iată îndatorirea fierarului. Își privea mîna, mîna sa care se zbîrcea, unghiile care i se rupeau, mușchii săi tumefiați care se convulsionau spasmodic : se vedea om, chibzuia omenește la cele ce se petreceau în jurul său, cumpănea dacă își poate îndura soarta fără tînguială și, dacă ar fi fost să se jeluiască, s-ar găsi oare cineva să-l asculte, și, dacă ar fi ascultat, ar zări oare acel lucru de care nu avea pînă acum habar, ar zări luminile solidarității în ochii oamenilor, se afla oare în destinul său ceva vrednic de simpatie, ori poate nimic din el n-ar putea reuși să-i miște pe oamenii care sînt oricînd dispuși să compătimizească, fiindcă nu e cu putință în nici un chip să fie altminteri decît ceilalți, să simtă altminteri decît cei care bat fierul uneltelor de rînd alături de el, nu, nu este îngăduit să te deosebești prin iresponsabilitatea răzbunării, să-i întreci pe oameni în trufie, nu-ți este îngăduit să cauți amăgitoare bucurie a izolării, trebuie să fii întru totul asemeni lor, fierarilor, cei despre care Mama Geea știe că umblă pe spinarea ei și pe Mama Geea n-o stingherește faptul că fierarii îi umblă pe spinare, ei fac tocmai ce face și Mama Geea, făuresc viață, dau o mîna de ajutor la venirea pe lume și la trecerea în neființă, faptele și dorințele lor nu supără pe nimeni, fierarii nu pricinuesc durere, nici măcar atunci nu pricinuesc durere cînd caută cuvintele răzvrătirii pentru a-și exprima propria lor durere. Apolo auzea cuvintele durerii, cele care pe nimeni nu supără, vedea trupul schilodit al fierarilor, vedea chinul și vedea pe chipuri Măsura și îl stingherea Măsura, căci el nu cunoscuse pînă acum Măsura, nu-și dorea Măsura, însă acum era om, era fierar, Măsura sălășluia în

faptele sale, însă el nu și-o dorea, la vederea Măsurii simțea din nou mînie, mînia omenească, furia neputinței, dar știa că nu se poate trăi între oameni fără Măsură, îi vedea pe fierarii cu trupuri schilodite, pe fierarii care piereau și ura Măsura, nu, instinctele sale nu-l mai îndemneau la distrugere, nu rîvnea nici la beția freneziei, dar vedea destinul oamenilor, chiar simțea destinul oamenilor, astfel că nu dorea Măsura, dorea numai răzvrătirea, dorea bucuria răzvrătirii, dorea să poată izgoni din ființa sa frica ce se ascunde în umbra faptelor, dîrdîiala celui ce se refugiază în pat, vroia să amenințe destinul, să arate destinului că el, Apolo, omul fierarului, este el, destinul, este cel care înfruntă fatalitatea, o înfruntă căci își asumă destinul și știe că destinul său înseamnă suferință, dar nu-și acceptă fatalitatea, i se împotrivesc în numele destinului său și, chiar dacă nu poate învinge fatalitatea, el o înfruntă, își asumă riscul înfruntării, numai pentru că cel care dorește să cioplească din Măsură o măsură pe potrivă omului este dator să-și asume riscul, el alege solidaritatea cu oamenii și la căldura ei o adaugă pe cea care emană din el însuși, la bucuria lor adaugă bucuria angajării și a riscului care îl unește cu ei, bucuria lui Apolo care acum s-a învins pe sine și învinge lumea deopotrivă, o învinge omenește, se întîlnește cu ceilalți în solidaritate și risc, așa învinge el lumea, se unește cu Mama Gee și preface Măsura pe potrivă legilor ei, căci spune Da lumii și astfel se răzvrătește împotriva fatalității și doar astfel o învinge, în biruința sa el nu caută izvorul extazului ci cunoașterea, cunoașterea pe care o dobîndesc ființele ce se înțeleg pe ele însele, cunoașterea celor cărora, în numele suferinței celei fără de sfîrșit și al răspunderii, le este îngăduit să rostească răspicat și

tare îndemnul la solidaritate : „cunoaște-te pe tine însuți, omule, cunoaște-te pe tine însuți“.

Zeus nu putuse prevedea că această pedeapsă îl va îndepărta atât de mult pe Apolo de zei, n-o putuse prevedea, căci zeii înșiși își tocnesc auguri cînd doresc să cunoască viitorul. Nu putuse prevedea că, după scurgerea anului de pedeapsă, Apolo se va uni cu Soarele ; iar cînd frumusețea întîlnește bunătatea, razele Soarelui poartă căldură și, poate, și un dram de încurajare.